

מסורת הש"ס

(א) עוקמן פ"א מה"א, (ב) ז"ל מיטמאן א' רש"ל מ"ו, (ד) ונהמיט עבר כנאשו או ע"ס דק וקטן שמחברי צו אוכל ודיט לאוי ליהוים די ממתת קטט ולא טמא ומיטמא כ"י נן הוה כס"א ע"עין רש"ל, (ה) ע"עין חזק"י שבת לא. ר"מ אז חזק"י פסחים לג: ד"ה לאימת).

תורה אור השל"ם

1. וכי זמית מן התבחה אָשַׁר הָיָא לָבֵב לְאֶבְדָּה הַגִּבּוֹעַ בְּבִלְתָּהּ שׁוּמְרָא עֵד הָעָרֵב: וְהָיָא יָא לְרֵעַ 2. וכי יתן מים על זרע וּפְנַל מִבְּבִלְתָּם עָלְיוּ שׁוּמְרָא הָיָא לָבֵב: וְהָיָא יָא לְרֵעַ 3. וְכַל אֲשֶׁר יָפַח מִבְּבִלְתָּם עָלְיוּ יִשְׁמָא תַּבְּרֵן וְכִירִים יִתְּץ מִמַּאִים הָם וְשׂוּמְרָא יִתְּץ לָבֵב: וְהָיָא יָא לְרֵעַ 4.

גליון הש"ס

גמ' ד' יתירא כתיב: עיין גמ' דף ק' ע"א חזק"י ד"ה מן התנור:

הנהגות הב"ב

(א) גמ' נ'ס להך שכן אובל אלא לא למחנ' וכו' ואלא יד: (ב) שם אלתמורפי האמרת:

מוסף רש"י

כדי. שם חסד (גיטין פה).

שיטה מקובצת

(א) יכול לא יהא טמא דאפי' מעשה יד: ד' ז' יתירא כתיב: גיב' גי' חזק"י לעיל דף ק' ע"ב: (א) לא יהא טמא דאפי' מעשה יד: להכניס ולהוציא מעשה יד: חיל טמא יד: יתירא קא דרי' ההיל' לביב' טמא וכתב יטמא להרבי טומאות. ה"ס ד' מה"ד כל שהוה: (ב) שהנהגות תחלה והאוכלים שנים כדתיבא בפסחים. גי'ב ואמרי' נמי לעיל כפי' ראשון נ' [ד: דתי' חזק"י כף יב: (א) מה להך שכן מיטמאין קבלו וכו' גי'ב חזק"י חזק"י פירוש ויש"ל כ"י שכן מיטמאין מקבלין טומאה שלא בניגיעה שנוכילה טמאה מגופה והתנון שכן מאורו: מה להך שכן אוכל ואפי' דהך פירכא לאו קולא וחומר' הוא הוה אמנא דהא אמרין בכל הבשר וכו': (א) ויין מוציאה טומאה לאחריים: אף אני: (א) תנוו ענין ליד דעלמא דאובלין ואם אינו ענין:

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קוח.

עין משפט נר מצוה

ה א מיי פ"א מהל' שאר אבות הטומאה הל' ז': 1 ב מיי שם הל' א: 2 ו מיי פ"א מהל' א: 3 א מיי פ"א מהל' טומאת אובלין הל' א: 4 ד מיי שם הל' א:

יכול שאני מוציא כו'. שהנוגע כנגד הבשר לא יהא טמא דאפילו מעשה יד ולא עבד להכניס ולהוציא טומאה לא נעבדו האז שמור דכיון דאזמיטעט מאלטרופי אפילו תורת יד האוכל לא ניהוי ליה דשאס נגע יד האוכל הטמא דצדך אחר ילפינן לקמן דמוציאה טומאה מן הטמא לטהור והיא שומר לאו יד הוא ושמיטתו לא תשוייה אפילו לחשיכות יד תלמוד לומר יטמא ז': **כל שהוא יד.** ע"ס שאין צו מוח וזכרסוף האחד בשר: **טמא.** אס היה טהור ונגע היד צדך מכנסת טומאה לאוכל דאפי' לאו אוכל הוא מקבל טומאה כאוכל עצמו: **ומטמא.** אס אוכל טמא הוא ונגע ידו צאכל טהור מטמאו: **ואינו מצטרף.** לכצ"ה: **ועל שהוא שומר אפי' שאינו יד.** כגון עור שנגעו כוית בשר: **טמא.** אס היה טהור מקבל טומאה ומכניסה לאוכל: **ומטמא.** אס היה אוכל טמא ונגע שומרו צטהור מוציא שומר את הטומאה מזה לזה: **לא יד ולא שומר.** כגון שער': **טמא הוא לכס לכל שצטרפים.** לכל דבר שהוא לורך לכס צאכל הוה הכל טמא הרי לך שהיד מציאה טומאה לאוכל דהא יד גבי הצלת טומאה כתיב: **וכי ימוס וגו'.** הרי יד להוציא דהא נצלה לאו צת הכנסה היא שהטומאה מגופה יד דכתיב צה לטמוי אחרני כתיב: **יד להכניס ולהוציא.** כלומר הרי לנו יד להכניס וטומאת אובלין ויד נצלה להוציא: **שומר.** דכתיב רחמנא לעיל מעל כל זרע זרוע ויקרא [ח] למה לי: ה"ג **ואימא יד להכניס ולא להוציא ושומר להכניס ולהוציא.** כלומר יד האמורה צאכלין להכניס היא אכל לא להוציא ומצלה לא יצלה להוציא כדאמרינן לקמן דשאני נצלה דטומאה חמורה היא וכי כתיב שומר להוציא כתיב דלהכניס אחי צק"ו מיד אכל יד להוציא ושומר לזרף לית לך: **ומשני יד להכניס ולא להוציא לא מניס אמרס דהשתא עיולי מענינא.** וש"פ שעריין לא ירדה לו טומאה אפוקי מיבטיע להך כיון דמכנסת כ"ש דמוציאה ושומר אחי להכניס ולהוציא צק"ו והיא דכתיבה רחמנא לזרף ככתיב: **ואימא יד.** דכתיבה צאכלין להוציא כתיבה ולא להכניס והכנסה לא אחי מהוצאה וכתב שומר לרבות צו אף הכנסה אכל יד להכניס ושומר לזרף לא ולקמייה [ע"ג] משני מעיקרא כי כתיבה יד צאכלין אשתלת טומאה כתיבה ליה הכנסה ומתוה השתא משני ליה שינויה אחרניא: **וי יטירא כתיבה.** ועל כרחק תרמי להוצאה לא איצטרך לל חד מינייהו להכנסה וכיון דאיתא הכנסה והוצאה צד יליף שומר צק"ו וכי כתיבה רחמנא לזרף כתיב: **הי מינייהו מייסר.** כולו להוצאה כתיב: **וליוסו הך.** תנור ונצלה: **ורעיס טומאה מרובה.** שמקבלין טומאה מוליד טומאה תאמר בתנור שאינו מקבל טומאה אלא מאכ' הטומאה וכן מנצלה מרובה טומאת אובלין נטמא טומאת אובלין נצלות: **הנור מטמא אובלין צאורו.** שהתנור תחלה אהוי ואובלין שנים כדתיבא בפסחים דפרק ראשון [ד' כ: ע"ב] דת"ר תוכו ויקרא [ח] אפי' שלא נגע מה תוכו האמור נטמא כו' אלמא תנור מטמא לאובלין אפי' שאינו נוגעין צו תאמר נצלה וזרעיס טמאין שאינו מטמאין אחרים אפי' נגעו צפן כל הך דקאמר פתי מיניה צבנין אז קאמר טימאן כאן וטימאן כאן מה מצינו כאן שהיד מוציאה טומאה לאחריים אף כחן יד מוציאה טומאה לאחריים: **הי יסי.** אחו מהן לא תכתוב ומתי מינייהו: **ותיסי מהך.** ה"ז השוה שבהן טמאין וידן מוציאה טומאתן לאחריים אף אני אציא זרעיס טמאים שתהא ידן מוציאה טומאתן לאחריים: **אמר רב הונא זריה דרב יהושע.** הא דהכשר לאו פירכא היא דהיינו גמר מלכאה דידהו ונתנו נמי בלאו גמר מלכאה לאו טמא הוא: **ומה שהוא:** אס הוה כתיבה גופה חמורה שפירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרו מלאכתו: מה להך. שמטמאין שלא בניגיעה דתנור מטמא מאורו ובלה מיטמאה מעצמה: לא לכתוב רחמנא בנבלה ויתו מהך. דהיא חמורה מבלין: אס אינו ענין ליד ליד ויתו מהך. דהיא חמורה מבלין: אס אינו ענין ליד ליד ויתו מהך. דהיא חמורה מבלין: אס אינו ענין ליד ליד

שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף. ואפי' לפי ר"ת ורבינו שמואל(ה) דצטו ככתיב לקבל טומאה מנגן זירוף צשומר להכניס דאימא קרא אחא להוציא וי"ל כיון דיד מכניס ומוציא ושומר מכניס ומוציא לענין זירוף שומר נמי לא שאל: מעיקרא

יכול הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא תלמוד לומר יטמא מאי קאמר אמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחזרא והכי קתני בנבלתה ולא בעור שאין עליו כוית בשר ועור משלימו לכוית יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כוית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו יכול לא יהא טמא א ויאפילו מעשה יד נמי לא עביד תלמוד לומר יטמא ו(ה) תגן התם יכל שהוא יד ולא שומר טמא ומטמא ואינו מצטרף שומר ואפי' פ שאינו יד טמא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות היכא כתיבי דכתיב וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא ילכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב וכי ימות מן הבמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכניס ולהוציא שומר להכניס ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא כ"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד להכניס ולא להוציא שומר להכניס ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכניס ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבטיע ואימא יד להוציא ולא להכניס שומר להוציא ולהכניס אבל יד להכניס ושומר לצרף לא הידות הי מינייהו מייסר לכתוב רחמנא בורעיס וליתו הך מינייהו מה לזרעיס שכן טומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתי הך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאורו לכתוב רחמנא בנבלה וליתי הך מיניה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חרא מחדא לא אתיא תיתי חרא מתרתיה הי תיתי לא לכתוב רחמנא בורעיס ותיתי מההך מה להך שכן מטמאין שלא בהכשר תאמר בורעיס שאין מטמאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מזה להך שכן מטמאין שלא בניגיעה תאמר בורעיס שאין מטמאין אלא בניגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מההך מה להך שכן אכל (א) לא לכתוב רחמנא בנבלה ותיתי מההך (א) אין הכי נמי (אלא) אפי' דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד נבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכניס יד להוציא ושומר לצרף ואכתי יד נבלה אצטרך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לכא מן הדין להיות כנדרון מזה הך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם אלא יד נבלה מיצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתי כתיבה רחמנא אי לאיצטרופי (ו) אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכניס ושומר לצרף ואימא

רבינו גרשום
(הגו'): כנגד בשר מאחוריו דאניו טמא וכו' אלא קרא דטמא: חסורי מחסרה והכי קתני וכו' דאפי' מעשה יד נמי לא עביד לומר העור לא יהא חשוב אפי' יד נבלה. חיל טמא העור חשוב כדי טמא: כל שהוא יד ולא שומר כגון ידות של שבלים ועוקצין של פרי טמא ומטמא ואין מצטרף לומר טמא מחמת אוכל שאם נטמא האוכל מטמא היד: ומטמא. שאם נטמא היד מטמא האוכל: ואין מצטרף. כלומר שאם אין באוכל כביצה אלא בכלל יד אין מצטרף עמו לטמא וטמא אוכל: שומר אפי' שומר יד. כגון קליפה של אגוזים וקליפה של רמנים: לא יד ולא שומר. כגון של רמון ושל תמר עליו דקין שעל הפרי בראשו: ידות היכא כתיב. כלומר דיד יהא כאוכל: דכתיב וכי ימות מן הבמה אשר היא לכם לא לכתוב רחמנא בתנור וליתי הך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאורו לכתוב רחמנא בנבלה וליתי הך מיניה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חרא מחדא לא אתיא תיתי חרא מתרתיה הי תיתי לא לכתוב רחמנא בורעיס ותיתי מההך מה להך שכן מטמאין שלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מזה להך שכן מטמאין שלא בניגיעה תאמר בורעיס שאין מטמאין אלא בניגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מההך מה להך שכן אכל (א) אין הכי נמי (אלא) אפי' דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד נבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכניס יד להוציא ושומר לצרף ואכתי יד נבלה אצטרך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לכא מן הדין להיות כנדרון מזה הך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם אלא יד נבלה מיצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתי כתיבה רחמנא אי לאיצטרופי (ו) אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכניס ושומר לצרף ואימא

ואימא **למה לי ש"מ לצרף.** ואפי' לפי ר"ת ורבינו שמואל(ה) דצטו ככתיב לקבל טומאה מנגן זירוף צשומר להכניס דאימא קרא אחא להוציא וי"ל כיון דיד מכניס ומוציא ושומר מכניס ומוציא לענין זירוף שומר נמי לא שאל: מעיקרא **יכול הנוגע כנגד בשר מאחוריו לא יהא טמא תלמוד לומר יטמא מאי קאמר אמר רבא ואמרי לה כדי חסורי מיחזרא והכי קתני בנבלתה ולא בעור שאין עליו כוית בשר ועור משלימו לכוית בשר ועור משלימו לכוית יכול שאני מוציא אף עור שיש עליו כוית בשר הנוגע כנגד בשר מאחוריו יכול לא יהא טמא א ויאפילו מעשה יד נמי לא עביד תלמוד לומר יטמא ו(ה) תגן התם יכל שהוא יד ולא שומר טמא ומטמא ואינו מצטרף שומר ואפי' פ שאינו יד טמא ומטמא ומצטרף לא יד ולא שומר לא טמא ולא מטמא ידות היכא כתיבי דכתיב וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא ילכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות וכתיב וכי ימות מן הבמה אשר היא לכם לכם לכל שבצרכיכם לרבות את הידות יד להכניס ולהוציא שומר להכניס ולהוציא לא צריך קרא ק"ו מיד אתי ומה יד שאינה מגינה מכנסת ומוציאה שומר לא כ"ש שומר דכתב רחמנא למה לי ש"מ לצרף ואימא יד להכניס ולא להוציא שומר להכניס ולהוציא אבל יד להוציא ושומר לצרף לא יד להכניס ולא להוציא לא מצית אמרת השתא עיולי מעיילא אפוקי מיבטיע ואימא יד להוציא ולא להכניס שומר להוציא ולהכניס אבל יד להכניס ושומר לצרף לא הידות הי מינייהו מייסר לכתוב רחמנא בורעיס וליתו הך מינייהו מה לזרעיס שכן טומאתן מרובה לכתוב רחמנא בתנור וליתי הך מיניה מה לתנור שכן מטמא מאורו לכתוב רחמנא בנבלה וליתי הך מיניה מה לנבלה שכן מטמאה אדם ומטמאה במשא וטומאה יוצאה מגופה חרא מחדא לא אתיא תיתי חרא מתרתיה הי תיתי לא לכתוב רחמנא בורעיס ותיתי מההך מה להך שכן מטמאין שלא בהכשר תאמר בורעיס שאין מטמאין אלא בהכשר אמר רב הונא בריה דרב יהושע פירות שלא הוכשרו כתנור שלא נגמרה מלאכתו דמי אלא פריך הכי מזה להך שכן מטמאין שלא בניגיעה תאמר בורעיס שאין מטמאין אלא בניגיעה לא לכתוב רחמנא בתנור ותיתי מההך מה להך שכן אכל (א) אין הכי נמי (אלא) אפי' דנבלה למה לי אם אינו ענין ליד נבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להכניס יד להוציא ושומר לצרף ואכתי יד נבלה אצטרך דאי לא כתב רחמנא בנבלה הוה אמינא דיו לכא מן הדין להיות כנדרון מזה הך לא מטמא אדם אף נבלה לא מטמאה אדם אלא יד נבלה מיצרך צריך ושומר דנבלה הוא דלא צריך למאי הלכתי כתיבה רחמנא אי לאיצטרופי (ו) אמרת לא מצטרף ולהוציא קל וחומר מיד אתי אלא אם אין ענין לשומר דנבלה תנהו ענין ליד דנבלה ואם אינו ענין ליד דנבלה תנהו ענין ליד דעלמא יד להוציא יד להכניס ושומר לצרף ואימא**